



De wc van toen en nu



Benodigheden en voorbereiding

- ☐ 6 a 7 potjes (jampotje, leeg lijmpotje etc.)
- ☐ 6 a 7 touwtjes met een grote houten kraal eraan. Touw moet lang genoeg zijn en om het middel van de leerlingen gebonden kunnen worden.



Taalinstructie

Denkstappen:

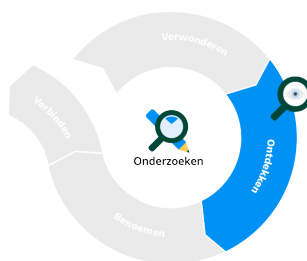
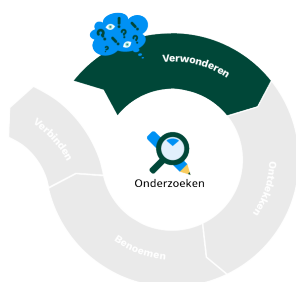
1. Dit komt uit ... (noem de tijd: het langst geleden, heel lang geleden, lang geleden, nu), **want**...
2. Dat kan ik **zien** aan...
3. Dit is **hetzelfde als**...
4. Dit is **anders dan**...
5. In ... (noem de tijd) was dit **anders/hetzelfde**
6. Dit was **eerder/later dan**...



Fase OOL: Verwonderen, ontdekken & benoemen

In deze les gaan de leerlingen kennis maken met een stad in de middeleeuwen. De leerlingen ontdekken wat een poepdoos is en onderzoeken hoe mensen in andere tijden naar de wc gingen. Nu spoelen we onze poep en plas weg met water. Is dat een nieuwe uitvinding? De leerdoelen voor de leerlingen zijn:

- Ik ontdek hoe het leven in een middeleeuwse stad eruitzag.
- Ik kan de begrippen over toen, het langst geleden, heel lang geleden, lang geleden, onze tijd en nu op dit moment, herkennen en gebruiken.
- Ik kan toiletgebruik uit het verleden vergelijken met toiletgebruik van nu.



Inhoud les

Per dia wordt toegelicht wat je als leerkracht kunt vertellen, wat de leerlingen doen en eventueel extra achtergrondinformatie.

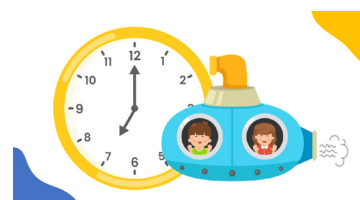
Toelichting



Start (5 min.)

Blik terug op de vorige les. Weten de leerlingen nog wie Sam en Lot zijn? Waar hadden ze onze hulp ook alweer bij nodig? Wat hebben ze ons de vorige les toegestuurd?

Dia



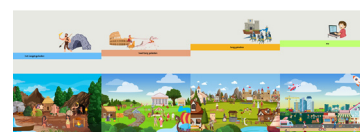
Ga naar de volgende slide met de flits en roep uit: 'Dat moeten de tijdagenten Sam en Lot weer zijn!' Vraag de leerlingen: "Wat zouden de tijdagenten vandaag naar ons toegestuurd hebben?"



Bekijk samen het voorwerp in de capsule. Laat de leerlingen kort in tweetallen overleggen. Ze bedenken waar het voor werd gebruikt en uit welke tijd het kan komen.



Blik terug op de vier tijden 'het langst geleden', 'heel lang geleden', 'lang geleden' en 'nu'. Waar zouden de agenten dit voorwerp gevonden kunnen hebben, en waarom? Neem enkele ideeën kort klassikaal door.



Kijkplaat (10 min.)

Bekijk samen de kijkplaat van de tijd 'lang geleden' Vraag de leerlingen of ze het voorwerp kunnen ontdekken in de kijkplaat.

Besprek hun ideeën klassikaal en gebruik de achtergrondinformatie op de volgende pagina voor extra uitleg bij het bespreken.



Toelichting

Dia

Mogelijke vragen die je kunt stellen:

- In welke tijd hebben de tijdagenten het voorwerp gevonden? (Ze zijn in de tijd van lang geleden/ middeleeuwen).
- Zien jullie het voorwerp terug?
- Wat doen ze ermee? (Het is een poepdoos, een hok met een plank met een rond gat erin. Ga erop zitten en poep door het gat. Eronder staat een emmer of een tonnetje waar alles in valt. Het werd geleegd als het vol was).

Achtergrondinformatie

In de tijd van de ridders en kastelen (de middeleeuwen) poepten de edelen in een apart kamertje in het kasteel. Hun poep en plas belandden door een lange tunnel aan de voet van het kasteel. Strontscheppen was een beroep, dan schepte je alle poep op een mesthoop. De rijkere burgers poepten op de poepdoos. Voor het personeel was er een meerpersoons poepdoos. Dat was een lange plank, met meestal drie gaten, waarop je gezamenlijk kon zitten en waar de poep zo in een diep gat of de gracht viel.

De armere burgers poepten achter een bosje in de vrije natuur of boven op de mesthoop. Plassen deden veel mensen gewoon in de gracht. In Nederland hadden ze al snel een oplossing tegen deze vervuiling bedacht. Ze wilden graag schoon water (daar kon je bier van maken) en daarom kwam er een verbod op het lozen van afval en poep in het grachtenwater. Voortaan moest de emmer van de poepdoos geleegd worden in de beerput (beer = poep). Er waren zelfs beerputten met een poepdoos er meteen boven.



Vraag maar raak (10 min.)

De leerlingen bedenken binnen hun groep welke vragen ze nog hebben over poepen en plassen in de tijd van toen en nu. De vraag begint met hoe, wat, waar, waarom, hoeveel, waarmee of wanneer. Na vijf minuten bespreek je de vragen. Kies twee of drie vragen uit en schrijf deze groot op bij de tijd op de tijdbalk waar de vraag over gaat. Je kan er ook een eenvoudige tekening bijmaken. Stimuleer leerlingen om ook thuis op zoek te gaan naar het antwoord op hun vragen.



Tip:

Geef het goede voorbeeld en schrijf een vraag op. Bijvoorbeeld:

- Wanneer is de wc bedacht?
- Waar poepten mensen in de tijd van heel lang geleden?

Toelichting



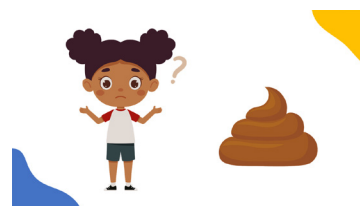
Opdracht (15 min.)

Vertel dat de mensen lang geleden soms in de bosjes poepten maar soms ook op een potje ging. De leerlingen gaan ook een zogenaamd drolletje laten vallen in een potje.

Zorg dat iedere groepje een drol (kraal) aan een touwtje heeft en een potje. De leerlingen gaan om de beurt hun kraal in het potje poepen. De leerling die aan de beurt is neemt een houding aan alsof je op de wc zit en beweegt de kraal richting de opening van het potje. Let op, ze mogen hun handen niet gebruiken! De andere leerlingen geven aanwijzingen. Bijvoorbeeld: beetje naar die kant, naar achteren, naar voren, enzovoorts.

Bespreek kort na. Wie vond het heel lastig? Bij wie ging het in één keer goed? Is dit handig voor onderweg als je nodig moet en er nergens een wc is?

Dia



Achtergrondinformatie

Mensen poepten en plasten 'als ze moesten'. De ene keer was dat in de vrije natuur of op een poepdoos, maar in de steden was dat meestal 'gewoon' op straat. Als de behoefte boven een emmer werd gedaan moest de inhoud ergens geloosd worden. Ook dat gebeurde meestal gewoon op straat of in de gracht.



Hoe zat dat in een andere tijd? (15 min.)

Vertel de leerlingen dat ze net ontdekt hebben dat ze in de tijd van 'lang geleden/middeleeuwen' poepten op een poepdoos. Nu doen we dat meestal op de wc in een apart kamertje. Vaak is er ook een WC in de badkamer. We hoeven onze drolletjes niet meer in een klein potje of emmer te mikken. Maar hoe en waar poepten en plasten de mensen in de andere tijden? Was dat ook anders?

Vertel dat ze dit zelf uit gaan zoeken. Ze kunnen zoeken op hun eigen kijkplaten, de kijkplaten bij de tijdbalk of de slide op het digibord.

Wat vinden ze allemaal? Geef ze even een paar minuten de tijd en bespreek de kijkplaten één voor één klassikaal. Start bij het nu en reis terug in de tijd.



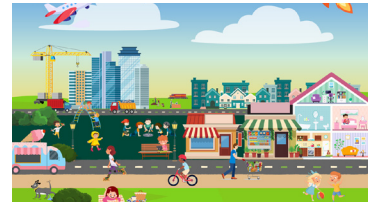
Toelichting

Tijd van nu:

Vraag de leerlingen of ze de WC hebben gevonden.

Vraag:

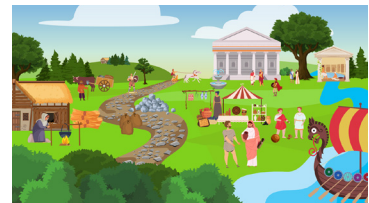
- Waar gaat de poep en plas van de WC naartoe?
- Zien jullie nog meer mensen die nodig moeten? En dieren?



Tijd van heel lang geleden:

Vraag:

- Wie heeft er een badhuis gezien? (Ze zitten gezellig met z'n allen op het toilet).
- In de tijd van de oude Grieken en Romeinen had je bij een badhuis ook een poephuis. Daar zat je gezellig op een rijtje met elkaar te kletsen en te poepen.
- Hoe wordt er hier doorgespoeld? (Aquaduct of stenen bak voert water aan naar stromende geulen, een soort riool maar dan open).
- Hoe was dat ook alweer in de middeleeuwen? (In die tijd gooiden ze de poep weg in de gracht of in de beerput).



Tijd van het langst geleden:

Vraag:

- Waar wordt er allemaal geplast en gepoept?
- In welke tijd zagen we dit ook? (In de middeleeuwen deden ze het ook op straat en in de vrije natuur).



Achtergrondinformatie

Zonder de moderne riolering in Nederland zouden we veel minder oud worden. De riolering is dan misschien onzichtbaar omdat het onder de grond ligt, maar het is een hele belangrijke uitvinding voor onze gezondheid.

Heel lang geleden legden de Romeinen waternetwerken aan. Voor het gewone volk waren er grote geulen waar water doorheen stroomde om plas en poep af te voeren. Het water kwam uit stenen bakken of werd aangevoerd via een aquaduct. In het begin van de middeleeuwen verdween dit systeem helaas.

Het langst geleden kenden we in Nederland nog geen toiletten, maar bij opgravingen van nederzettingen uit de prehistorie werden verschillende kuilen gevonden. Waarvoor de kuilen zijn gebruikt weten archeologen niet altijd. Kuilen zijn gebruikt om voedsel op te slaan, afval weg te gooien, en misschien als toilet. Maar misschien gingen ze wel gewoon het bos in.

Toelichting

Blik kort terug op de manieren waarop de mensen poepten en plasten in de vier verschillende tijden:

- Het langst geleden: mensen poepten en plasten in de natuur, gewoon in het bos of in een kuil (linksboven).
- Heel lang geleden: mensen poepten en plasten in een badhuis (rechtsboven).
- Lang geleden: mensen poepten en plasten op een poepdoos (linksonder).
- Nu: mensen poepen en plassen op een wc (rechtsonder).

Dia



Afsluiting (5 min.)

Vraag: wat hadden de tijdagenten vandaag naar ons opgestuurd? Een poepdoos uit de tijd van 'lang geleden'! Waar werd die voor gebruikt? Als wc. Met een emmer werd de 'wc' geleegd.

Kijk welke vragen uit de vraag maar raak allemaal al beantwoord zijn in de les. Zoek een vraag uit die te maken heeft met poepen en plassen die nog niet beantwoord is en ga samen op zoek naar het antwoord. De leerlingen kunnen hierbij hun eigen kijkplaten gebruiken of de kijkplaten bij de tijdbalk. Berg de kijkplaten weer op.

